

Bos Per Jönsson, skinnskräddare

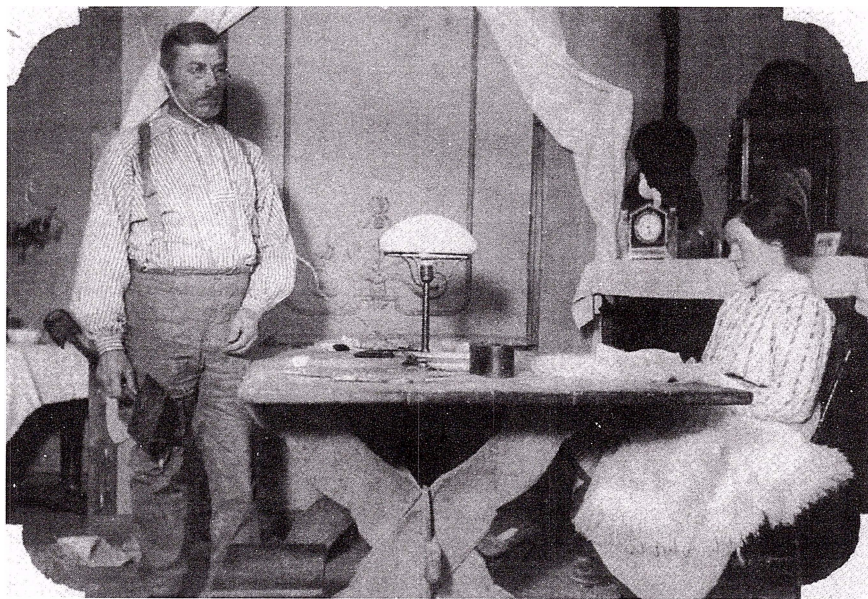
Under den gångna vintern har en kurs av ovanligt slag genomförts i Emgarts lokaler här på Sollerön. Det gällde att lära sig sy en "kasungg", detta varma fårskinnsplagg som var allas vinterklädsel för hundra år sedan. Som anknytning till detta är det väl lämpligt att i Sool-Öen påminna om Solleröns egen kasungg-skräddare.

Bos Per Jönsson hette han med kallades i dagligt tal för Boslars Per. Han föddes år 1860 i den del av södra Gruddbo som kallades Rullbo och där var han också bosatt hela livet. Liksom de flesta ungdomar deltog han i gårdens jordbruk, vid vuxen ålder och vintertid blev det skogsarbete. Men ibland hände större saker där det gavs möjlighet att tjäna lite extra, som nu vägbygget till Gesunda. I Sool-Öen 1992 berättas om detta. Nästan alla manliga orsbor deltog i att köra sten till långbanken som blev färdig 1892. Alla blev glada åt att detta vägbygge blev av. Hjälpmedel som t ex grävskopor fanns inte. Det var bara kroppsarbete och då var det inte så ovanligt att det hände olyckor. Denna gång var det Boslars Per som drabbades, och hans ena ben blev så illa krossat att det måste ersättas med protes. Det ledde naturligtvis till nedsatt arbetsförmåga. Nu måste han försöka med någon syssla som inte krävde så starka ben och det blev alltså skinnskrädderi.

Var lärde han sig detta hantverk? Den frågan kom aldrig på tal, säger hans barnbarn, men det kan slumpa sig att en fråga blir besvarad från oväntat håll. Den här kasunggskursen hade en lärare från Malung, Täpp Lars Arnesson, som kunde berätta om hur skinnskräddare från Malung under 1800-talet gick runt i byarna på Sollerön, i Mora och Orsa och sydde från oktober till april varje år. Kunderna här hade så höga krav på arbetsresultatet att hit åkte endast de duktigaste skräddarna! Trots trångboddheten vid denna tid så utfördes detta syarbete i hemmet hos den som skulle använda plagget. Provdockan fanns hela tiden till hands, kan man säga.

Emellanåt hände det att någon från byarna började följa med dessa duktiga yrkesmän för att på så sätt få lära sig, och en av dem var just Boslars Per. Han lärde sig till och med "skinnarmålet", detta hemliga fackspråk som skinnskräddarna pratade sins emellan. I början av 1900-talet upphörde Malungsskräddarna med sina vandringar, så då fortsatte Boslars Per ensam. Nu fick han behålla hela sy-lönen i egen ficka, något som kändes bra då familjen växte. Per var sedan 1886 gift med Flint Karin Larsdotter och så småningom föddes nio barn i denna familj. Men 1915, när den yngsta var i fyraårsåldern, drabbades familjen av sorg då mor Karin avled. Nu måste de äldsta barnen ta hand om de yngsta, och det gick så bra att Per kunde fortsätta att sy i gårdarna. Och inte bara det: han hade lärt sig skinnberedningen också, nu när inte garvare-gubbarna från Malung kom vandrande som förut. De hade tidigare haft som rutin att gå i byarna en tid efter slakten och utföra detta viktiga arbete innan skräddarna kunde börja sy. Nu fick Per hjälp med detta av sonen Nils.

I 2009 års Sool-öen kan vi se ett konfirmationsfoto där alla flickorna är klädda i sina nya ljusa kasungger. Var det en tradition att få en sådan till konfirmationen? Det kan i så fall vara förklaringen till att Per hade så många beställningar även en bit in på 1900-talet. Ibland hade han nästan svårt att hinna med, även

Boslars Per Jönsson och Rull Anna g. Larsson.

om många kunder i stugorna hjälpte till att sy efter hans anvisningar. På den vägen kom han i kontakt med min mor, Rull Anna. Han såg att hon var ovanligt noggrann med sömnaden, så en dag frågade han om hon kunde börja följa med honom i gårdarna. Detta samarbete pågick i flera år och gav många trevliga minnen som hon gärna berättade om på äldre dagar.

Det var moddiga vintervägar den här tiden då motordrivna snöplogar inte fanns och alla hästar var borta på skogsarbete. Då var det inte lätt att förflytta sig med spark för den som hade benprotes så det hände ofta när Per hade långt hem att han erbjöds att övernatta. Tydligt var han en sympatisk person, för han mottogs så hjärtligt i alla gårdar.

Boslars Per levde till 1929, och många äldre som ännu äger en kasungg minns honom väl. Det är sällan man ser någon klädd i kasungg idag, men sedan Per gått ur tiden hände det många gånger att det kom kvinnor hem till oss med en kasungg i väskan. ”Tyvärr har den här krympt”, brukade de säga med ett finurligt leende och ville få hjälp att utvidga plagget. I sin väska hade de alltid en krippkasungg som mörknat i färgen av ålder och fukt. Den skulle nu offras till kilar eftersom en ny skinnlapp skulle bli alltför olik det stora plagget. Nu hoppades de att Rull Anna som hade skinnvana ville ta hand om detta. Och jodå, det blev att öppna sidsömmarna och halva ärmsömmarna där kilarna sedan sattes in, och det blev alltid till belåtenhet.

Hur blir det nu efter den här kursen? Kan vi rent av förvänta oss en ”kasunggsrenässans”? Den som lever får se!

Rull Elsa Olofsson